

Otsikko	Muistion laadinnasta vastannut osasto/-t SVO
Työkykyyn ja työkyvyttömyyteen liittyvien etuuksien kehittäminen	
Asiasta on saatavilla lisämateriaalia, ja se on tallennettu "Muu tietoaaineisto" -kansioon ☐	
Mikäli tavoitteena on saada aikaan hallitusohjelmakirjaus, kirjoita se tähän tiiviisti kahdella lauseella Käynnistetään kolmikantainen valmistelu työkykyyn ja työkyvyttömyyteen liittyvien etuuksien kehittämiseksi. Ensi vaiheessa selvitetään työkyvyttömyyden käsitteiden eroja ja niiden perusteita sekä millaisia toimenpiteitä voitaisiin edellyttää työkyvyttömyyden eri vaiheissa. Lisäksi varmistetaan, että lainsäädäntö tukee olemassa olevan työkyvyn hyödyntämistä, erityisesti osatyökykyisyytilanteissa.	
Kuvaus ja perustelu Parlamentaarinen sosiaaliturvakomitea on ehdottanut 16.3.2023 julkaistussa välimietinnössään (Valtioneuvoston julkaisuja 2023:26) työkykyyn ja työkyvyttömyyteen liittyvien etuuksien kehittämistä seuraavasti (ehdotukset 5, 6 ja 7): - Selvitetään työkyvyttömyyden käsitteiden eroja eri etuuksissa, poistetaan mahdolliset epätarkoituksenmukaiset erot ja arvioidaan mahdollisuudet erilliseen osatyökyvyn/osatyökyvyttömyyden käsitteeseen eri etuuksissa. - Yksinkertaistetaan ja joustavoitetaan työkykyyn ja työkyvyttömyyteen liittyviä toimeentuloa turvaavia etuuksia mahdollisuuksien mukaan. Varmistetaan, että lainsäädäntö tukee työ- ja toimintakyvyn ylläpitämistä ja parantamista sekä olemassa olevan työkyvyn hyödyntämistä. - Huomioiden palvelujen saatavuus ja saavutettavuus, arvioidaan mahdollisuuksia liittää työkykyyn ja työkyvyttömyyteen liittyviin etuuksiin kannustimia ja velvoitteita osallistua palvelutarpeen arviointiin ja yhdessä asiakkaan kanssa sovittaviin palveluihin. Ehdotukset edellyttävät laajamittaista vaiheittaista selvitys- ja lainvalmistelutyötä, jota varten asetettaisiin kolmikantainen selvitys- ja lainvalmisteluhanke. Työ sisältäisi voimassa olevan lainsäädännön arvioinnin sekä eri kehittämisvaihtoehtojen vaikutusarvioinnit. Valmistelun edetessä osallistetaan tarvittavia järjestöjä ml. vammaisjärjestöt. Kolmikantaisen selvitys- ja lainvalmisteluhankkeen (2023–2027) kehittämistyön tavoitteena on, että työkykyyn ja työkyvyttömyyteen liittyvät etuudet, palvelut ja muut tukitoimet muodostaisivat henkilön näkökulmasta toimivan kokonaisuuden. Lähtökohtana on henkilön olemassa oleva työkyky ja sen hyödyntäminen ja parantaminen. Kehittäminen koskisi sairausvakuutuslain mukaista sairauspäivärahaa ja osasairauspäivärahaa, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain mukaista kuntoutusrahaa ja osakuntoutusrahaa, kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä (kuntoutustukea ja toistaiseksi myönnettyä) sekä työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa, osakuntoutusrahaa ja työkyvyttömyyseläkettä (kuntoutustukea ja toistaiseksi myönnettyä, myös osakuntoutustukea ja osatyökyvyttömyyseläkettä). Ensi vaiheessa selvitetään työkyvyttömyyden käsitteiden eroja ja niiden perusteita sekä millaisia toimenpiteitä voitaisiin edellyttää työkyvyttömyyden eri vaiheissa. Samalla arvioidaan etuuksien muita selkeyttämismahdollisuuksia. Valmistelussa arvioidaan myös kuntoutustarpeen selvittämisen sekä Kelan ammatillisen kuntoutuksen ja Kelan korvaaman psykoterapian kehittämistarpeet. Nykyisessä lainsäädännössä osatyökykyisyys on huomioitu vaihtelevasti. Sairausvakuutuslaki mahdollistaa osasairauspäivärahan maksamisen, johon kuitenkin sovelletaan täyden työkyvyttömyyden käsitettä. Työeläkelainsäädännön mukaan voidaan maksaa osatyökyvyttömyyseläkettä. Kansaneläkejärjestelmässä osatyökykyisyyttä ei huomioida. Eläkelainsäädännössä on myös säännökset siitä, että eläke voidaan jättää lepäämään tietyin edellytyksin. Lainsäädännön tulisi tukea nykyistä vahvemmin osatyökykyisten olemassa olevaa työkykyä. Näin ollen arvioitavaksi tulisi mahdollisuus erilliseen osatyökykyisyyden/osatyökyvyttömyyden käsitteeseen eri etuuksissa ja se, että olemassa olevaa työkykyä pystyttäisiin hyödyntämään paremmin. Valmistelussa on selvitettävä tarkemmin käytettävissä oleva sukupuoli ja ikäryhmien mukaan eritelty tutkimustieto, myös eri maissa toteutetuista uudistuksista, ja arvioitava voimassa oleva lainsäädäntö ja sen perustelut sekä	

eri kehittämisvaihtoehtojen vaikutukset (mm. toimeentulo-, kustannus-, rahoitus- ja työllisyysvaikutukset, terveys- ja hyvinvointivaikutukset, sukupuoli- ja yhdenvertaisuusvaikutukset).

Työkykyyn ja työkyvyttömyyteen liittyvien etuuksien kehittämisellä on liittymäpinnat hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen (erityisesti työkyvyn tuen palvelujen ja mielenterveyspalvelujen) kehittämiseen, työterveyshuollon kehittämiseen sekä kuntoutuksen uudistamiseen.

Arvio taloudellisista ja hyvinvointivaikutuksista sekä mahdollisista kustannushyödyistä (arvioi vaikutuksia sillä tarkkuudella kuin tässä vaiheessa on mahdollista)

Kolmikantaisessa selvitys- ja lainvalmisteluhankkeessa ilmenevät selvitys- ja tutkimustarpeet saattavat edellyttää rahoitusta. Kolmikantainen työryhmä työskentelisi ilman erillistä korvausta.

Työkykyyn ja työkyvyttömyyteen liittyvät etuudet rahoitetaan työnantajien, palkansaajien ja yrittäjien sairausvakuutus- ja työeläkemaksuilla sekä valtion varoista. Eri kehittämisvaihtoehtojen ja -ehdotusten vaikutukset arvioidaan valmistelun aikana.